

הַלְכוּת תְּפִלִּין סִימָן מִבּ מִג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כב]

וְעֵינַי לְעֵיל פְּסִימָן כּא וְלַקְמָן פְּסִימָן קַנְד שְׁנַשׁ עוֹד נִפְקָא־מִנָּה בֵּין קַדְשָׁה לְמַצְנָה³¹.

31) דהיינו, שלענין גוף המצוה קיימא לן שלאחר שנעשתה מצוות יכול לזרוק, ולענין גוף הקדושה קיימא לן שאף לאחר שבלה צריך לגנוז.

[משנ"ב ס"ק כג]

כִּיהוּ אִם הִתְחִיל³² לְכַתֵּב עַל הַקֶּלֶף סֵת"ם אוּ שְׁאָר כְּתָבֵי הַקְּדָשׁ³³, אֶפְלוּ עַל הַנֵּר, אֶסוּר לְכַתֵּב אַחֲרֵי־כֵן עָלָיו דְּכַרְיִיחַל לְכָלֵי עֲלָמָא, שְׂזָה עֲשָׂה מַעֲשֵׂה שֶׁל גּוֹף הַקְּדָשָׁה³⁴, וְאֶפְלוּ תִנְאֵי לֹא כִּהְנִי בְּנֵה³⁵.

32) והתחלה זו, הורה הגרי"ש אלישיב (גנזי הקודש פ"ו הע' ו) שהיא אפילו בכתיבת אות אחת.

33) ולענין המוטלמד בכתיבת סת"ם בדיו על קלף שעובד לשם סת"ם. הורה הגרי"ש אלישיב והגרי"צ קרליץ (גנזי הקודש שם ס"ד) שאף שאין הקלף טעון גניזה, מ"מ אין להשליכו בבזיון.

34) ולגבי ספרים מודפסים אם יש בהם קדושה, כתב לעיל (סי' מ ס"ק ד) שהדפסתם היא ככתיבה ויש בהם קדושה, וכן מבואר בשערי צדק לקמן (סי' שלד ס"ק לו) שמצילים בשבת מפני הדליקה גם ספרים מודפסים. אך בשעת הדחק כשאין לו במה לכסותם, הביא במשניב לעיל (סי' מ שם) בשם שו"ת חות יאיר (סי' קפד) וסתם בדבריו שנטה להקל לשמש בחדר שיש בו ספרים מודפסים (והוא דלא כמבואר בחות יאיר שהקל רק כשהודפסו על ידי נכרים שאינם מתכוונים לקדש את השם). וראה עוד מה שכתבנו לקמן סי' מג ס"ק כה.

ולענין קדושת ספרים שעדיין לא למדו בהם, כתב במכתבי החפץ חיים (מכתב פג) לגבי ש"ס שעדיין לא למדו בו, שמותר לקרוע מנמו רפים על מנת לצלמם לצורך הדפסה, מפני שאין ההדפסה נחשבת אלא כהזמנה, וקיימא לן שהזמנה לאו מילתא היא (כמבואר בשו"ע לעיל ס"א ובמשניב ס"ק ו). וביאר הגר"נ קרליץ (יקרא דאורייתא עמ' מא), שהחפץ חיים לא התיר אלא לתלוש דפים מהספר, אבל לא התיר בזיון בגוף הספר עצמו. ובשו"ת אבני נור (י"ד סי' שעו) כתב, שרק ספרים שבתורה שבעל פה אין מתקדשים כשלא למדו בהם, אבל ספרים של תורה שבכתב יש להקפיד בקדושתם גם קודם שלמדו בהם, מפני שהדפסתם עדיפה מהזמנה.

ולגבי גליונות של ספרים חדשים בכתב יד, כתב במשניב לקמן (סי' שלד ס"ק ג) להקל בקדושתן, מפני שנחשב כהתנו עליהן, וכן מטעם שהזמנה לאו מילתא. וכן כשקודח בכפריים לצורך כריכתם ונעשים פירורים מדפי הספר ולא מן האותיות, דעת הגרי"ש אלישיב והגרי"ח קניבסקי (גנזי הקודש פ"ח הע' יב ו-כ). שאם עדיין לא למדו בספרים אלו מותר להשליכם לאשפה, וגם ההיתר של המשניב בגליונות חדשים אינו אלא בנייר עצמו ולא באותיות. אבל כשחותך גליונות מספרים חדשים שעדיין לא למדו בהם, הורה הגרי"ש אלישיב (שם ס"ז) שאין לזרוקם לאשפה אך אינם טעונים גניזה. ודעת הגר"נ קרליץ (שם) שאם עוטפם היטב מותר גם לזרוקם לאשפה.

ולהניח על גבי קרקע ספר שעדיין לא למדו בו, דעת הגרי"ש אלישיב והגרי"ח שייבברג (גנזי הקודש שם הע' יט) שאין לבזרוהו

בכך, ומ"מ אין צריך להניחו בגובה טפה, ודי לחצוץ בוף. וכן הורה הגרי"צ קרליץ (יקרא דאורייתא עמ' לט) שבשעת הדחק אפשר להניחם בהפסק כל שהוא. אמנם הגרי"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"א עמ' רמה) הורה להניח את ספריו רק על כסא וכדו'.

ולגבי דפים של מראי מקומות שהם כסימנים בלבד ומי שלא כתבם אינו מבינם, כתב בשו"ת אגרות משה (י"ד ח"ב סי' עה) שאין בהם קדושה.

35) ולכתוב שמות שלא בתוך ספרים, כתב הרמ"א (י"ד סי' רעו סי"ג) שלכתחילה אסור כדי שלא יבואו לידי בזיון, וביאר בשו"ת אגרות משה (י"ד שם סי' קלד) שאין כוונת הרמ"א שבשעת הדחק יש להתיר, שאם כך היה צריך לכתוב בפירוש שבשעת הדחק ולצורך מצוה מורה, אלא ודאי כוונתו שאם עבר וכתב אינו מחוייב לקרוע ולגנוז, אלא יכול לכתחילה להשאירו אצלו ולשומרו שלא יבוא לידי בזיון.

[משנ"ב ס"ק כד]

וְאִם פָּרַשׁ עַל־מִנְתַּ לְפָנוֹת³⁶.

36) משמע לכאורה שצריך לפרש בדיבור, וכדברי הפמ"ג (א"א ס"ק ז) שהובאו בביה"ל (ד"ה צר בה). אמנם, לענין המשתמשים בשק של תפילין לדברי חול, כתב לעיל (ס"ק יא) שאף על פי שמדינת אסור לעשות כן, מימ יש ללמד זכות עליהם, שכיון שרגילים בכך, חשוב הדבר כאילו התנו על כך מתחילה.

[ביה"ל ד"ה לגוף הקדושה]

ובמקום הדחק יש להקל בכל גנזי, כי הַנְּזִיחַ יִחְדָּעָה הוּא שְׁפָקִיור בְּהוֹמָנָה לְרַעְיוֹנָה³⁷.

37) ומכך שהקל בשעת הדחק, הורה הגרי"ש אלישיב והגר"נ קרליץ (גנזי הקודש פ"ו הע' יח) שרק לגבי להשתמש בהם תשיש של חול החמיר הביה"ל, אבל להצריכם גניזה אין חיוב כיון שאינו משחמש בהם, אך לא יורקם בבזיון.

סִימָן מִג

דִּין אֵיךָ לְהַתְּנִיחַ בְּתִפְלִין בְּהַפְּנִסוֹ לְבֵית הַכֶּסֶא

[משנ"ב ס"ק א]

לְרִבְיָהּ נֶקֶט, וְאֶפְלוּ לְהַשְׁתִּין, אֶף־עַל־פִּי שְׁהוּא חִייוֹ שֶׁל אָדָם, אֶסוּר לְכַנְסוֹ, וְכִלְשָׁפֵן שֶׁלֹּא לְצַרְךָ¹.

1) ומי שחלץ תפיליו כדי להיכנס לבית הכסא, ולאחר שיצא משם חוזר ללבושן, כתב לעיל (סי' כה ס"ק מז) שאף אם היה בדעתו לשוב ללבושן מיד, מ"מ צריך לברך, כיון שבבית הכסא אסור לו ללבושן ונדרחנה ממנו המצוד.

2) ובטעם הדבר כתב המג"א שם, שבינת הכסא לא עדיף מהבית הפנימי של בית המרחץ שאסור להיכנס לשם כשתפילין בראשו משום שנפיש ודהמיה בבית הכסא [כמו שכתב המשניב לקמן סי' מה ס"ק ו], ורק לענין להשתין בהן הוצרכו לגיורה של שמוא יפנה בהן, שללא טעם זה היו מותרים כיון שהוא חייו של אדם. וראה להלן (ס"ק יט) שכתב שיש חולקים על המג"א. עוד כתב בביה"ל להלן (ס"ה ד"ה ואוחזן בימינו) בשם האור זרוע, שיש לחלק בין מי שעובר בבית הכסא ובין מי שקובע את עצמו להיות שם, והוסיף שעל פי זה יש לדחות קצת את ראיית המג"א ממרחץ.

יום ב' ט"ז תשרי תשע"ו

באר הגולה עב

הלכות תפלין סימן מב מג

(כג) *מלתא היא (נ"י סוף פ' נגמר הדין): *אזמנה ולא צר בה, או (ט) (כד) *צר בה (כה) ולא אזמנה, *שם ברכות וס' דינהורין

(כו) *שרי למצר בה *זווי:

מג דין איך להתנהג בתפלין בהכנסו לבית הכסא, ובו ט' סעיפים:

א *אסור לפגס לבית הכסא קבוע (א) להשתין (ב) בתפלין (ג) שבראשו, גזרה שמה יעשה בהם צרכיו. א ברכות כג ב שם י'אם אוהזן (ג) (ג) בידו, מטר להשתין בהם בבית הכסא קבוע: הגה והינו דוקא בשמשתינ מלש

באר היטב

גרינפנה, אפלו צשאן לבך לא מתקרי ומטר להשתמש בהן חל אפלו בלא תנאי ע"ש: (ט) צר בה. פרוש לפי שעה ולא אזמנה להיות שם לעולם: (ב) שבראשו. היה דבר צר נמי אסור מה"ט, וקא דנקט בראשו בא למצט אם אוהזן בידו, וי"ו מ"א ועין נ"צ. ובתשובת בית יעקב סימן קע פתב דוקא בראשו מפני שהם בגלוי אבל בשליד שהם מכסים שרי, דלא גרע מאוהזן בבגדו ובידו ע"ש. והמחבר ד"א הנהיג חולק עליו והעלה להלכה בין בשליד או שלי"ראש אסור לפגס לביה, והסכים עם המ"א ונ"צ וכ"כ בספר בגריחא. ועין תוס' דמנחות דף לה ע"ב בד"ה אלו תפלין שבראש וכו' שחר"י דאורלינייש מספק אם צריך לחלוץ תפלין של יד פשוטם לביה ע"ש ונ"צ בספר אליה ובה פלוגא ארף מזהו: (ג) בידו. ר"ל בבגדו ובידו כנגד לבו כמ"ש בסעיף ה, ט"ז:

באר הגולה

נזקרת בהמאור במסכת סנה נזה לשונו: והוא הדין לרצועות של תפלין אם בא לשנותן אחר העבוד קדם שיתקברם לקציצה הרישית בידו, שאין נאסרות בהזמנה אף על-פי שיעבדן לשמן, עד כאן לשונו, ועין שם יותר. אלמא דהמאור סבירא לה דאין עליה שם הזמנה למצוה כל-זמן שלא קשרה בהקציצה, והכי נמי לדידן דסבירא לן דהנך הזמנה לגוף הקדושה, כל זמן שלא קשרה בהקציצה אין שם הזמנה עליה. ומכל מקום שלא במקום הצר יותר טוב להחמיר בזה לצאת כל החששות, כי לכאורה מהנמוקי יוסף שמתקמרי בעור המעבד להקתים לא משמע סבירא זו, ובמקום הדחק יש להקל בכל נזרי, כי הנה"ה יחידה הוא שמתקמרי בהזמנה לרצועה³⁷: * מלתא היא. עין במגן אברהם שיעבדן לפסק בהקמ"בין שחולק על זה. וז"ל דברי הג"א דבאור שמתקמרי היטב שיטת הנה"ה והנמוקי יוסף בעלי סבירא זו, וגם הביא שהריסב"א גס"בן סבירא לה דהזמנה לגוף הקדושה מלתא היא, קשה מאד להקל ביד כל הגי רבנותא. שוב מצאתי לאחד מן האחרונים שכתב גס"בן דלמצוה יש להחמיר בסבירא הראשונה, וכן בתשובת משכנת יעקב בסימן נה מקריע גס"בן לפסק בהקמ"א ודלא פסקו אברהם. ודע דמה שכתבנו במשנה ברוחה "מיהו אם התחיל לכתב וכו' ואפלו תנאי לא מהני בזה", כן מוכח מאלהי רבה ופרי"מגדים ושארי אחרונים, ובאמת שכן מוכח גס"בן מהמגן אברהם להמעיין בו. ויחזיקו אדם מקל בתנאי גס בזה ולא ידעתי בקא לה: * צר בה. עין במשנה ברוחה במה שכתבנו: או שצר בה וכו' שהיה אז פדעו למצר וכו'. אף הבפרי"מגדים משמע דבעינן צר בפרוש על-מנת למצר לעולם, השמטתי זה, דכל האחרונים לא הוקירו זה רק כתבו סתמא אדעתא למצר בה תמיד, ועל פלם בהר"ן שהעמקתי למעלה כתוב בפרוש דמשכנת גס"בן מהני לזה. ועוד אפשר לומר דהפרי"מגדים גס"בן מודה לזה, ולא נקט האי לשנא אלא משום דרצועה לסיס שם דאם צר בפרוש על-כנת לפנותו מטר אפלו צר במה וכפה פעמים, כל דלא תפר כיס לתפלין, עין שם, נקט בזה גס"בן בפרוש, ודחק: * שרי למצר וכו'. עין במשנה ברוחה במה שכתבנו עין שם, ועין אומרים וכו', הוא מרש"י ברכות כג ע"ב ד"ה עם מעותיו וכו', עין שם, ועין במגן אברהם בפסק נגמר הדין שכתב גס"בן דכל זה בשנשל התפלין, אבל כל זמן שהתפלין עליהם אסור, והעתיקו גס"בן באלהי רבה, והג"ה העתיק דשרי למצר ותי עם תפלין יחד, וצ"ע על זה ברכות כג ע"ב, ולפלא שלא זכר כלל דעת רש"י בזה. ודע, דהנראה לי דמה שכתב הנמוקי יוסף אסור הני רק שאין מדרך הקבדו, וכמו שכתבנו בפנים, אבל לא אסור ממש. דאי לא הכי יתרון הגמרא הוקמא דהפרי"מגדים דלא יצו הנינו עם דמעוה ממש ובדלא אזמנה; ואפשר שזה טעם הג"ה ששהמיטו. וביוה"ד"ה סימן שסד סעיף א, דאם נתנו בו המת אדעתא לפנותו ולא היינו מתחלה. כתר לאחר שפנהו: משמע דבעוד שהמת שם אסור להנות מהקבר, והגמרא מדפה אותם שם (בסנהדרין מח) להדרי. ולכאורה צריך עיין על השלחן ערוך ביה, דמדשהמיט דעת הנמוקי יוסף בזה משמע דסבירא לה על-כל-פנים דמדינא לא נאסר הסודר להשתמש בו חל אפלו בעת שהתפלין שם, ושם סתם דאסור. ואפשר דארתא דמלתא נקט שם השלחן ערוך, אי נמי דמשום סיפא נקט שם, עין שם, ודחק, וצריך עיין: * זווי. עין בספר נהר שלום שכתב דהוא הדין דמתר להשתמש בו תשמישי מגנה, ודוקא לאחר שנשלחו התפלין משם, והביא ראיה לדבר. עין שם:

שער הציזון

(כח) עין שם ופרי"מגדים: (כט) לחס"חמודות ומגן אברהם: (ל) אלהי רבה ופרי"מגדים: (לז) מגן אברהם סעיף קטן ה: (לח) אחרונים: (לח) נמוקי יוסף בפסק נגמר הדין: (לה) רש"י ברכות כג ע"ב ד"ה עם: (לז) מגן אברהם ושארי אחרונים הפוכים בבאר היטב ופרי"מגדים בסימן מד, דלא באלהי רבה: (צ) ט"ז והג"ה ושא:

כשהולכין בדרך, אלא דנראה ללמד זכות דאיתן אנשים מסתמא הוי קמתנה בפרוש, וכן בההוא שפתב רמ"א כאן דקלף המעבד לשם תפלין אסור לכתב עליו דברייהל, ואזו רואין בכל יום שהסופרים כותבים על הקלפים שלהם קצבות וגשין ושאר דבריושות, אלא ודאי דמסתמא נשהסופרים מתקנים אותן תחלה דעתם להשתמש בהן הן לדבר קדוש הן לדבר רשות, ולפי"ו פשיטא דמתר לכתב גט על קלף שיעבד לשם ס"ת, וכ"מ בא"ע סימן קכד ס"ב ברי"א, ט"ז עין ב"ח זע"ת. ומיהו אם התחיל לכתב על הקלף או על הנזר דבר קדושה, אסור לכתב אח"כ עליו דברייהל ולא מהני תנאי. וכל זה בקדושה כגון תפלין וס"ת, אבל לתשמישי קדושה כגני תנאי להשתמש בהן אפלו בעודן בקדושתן כמ"ש בסימן קנד ס"ת, אבל לתשמיש מגנה לא מהני כמ"ש ס"י קנא, ותשמישי מצוה כגון ציצית שופר לולב

משנה ברוחה

נפקא מנה בין קדושה למצוה³¹: (כג) מלתא היא. אף דבסעיף א קומא לן דמתר לשנות השל"ראש ולהורידו מקדושתו משמע דהזמנה לאו מלתא היא, אף דשם הוא גוף הקדושה, (כח) שאני התם דעל-כל-פנים עושה בהם קדושה קצת, אבל הכא הלא רוצה לעשות בהם דבר-חל, ולזה מהני הזמנה בגוף הקדושה. ועין במגן אברהם שהביא דעות החולקין על זה וסבירא להו דאף בגוף הקדושה הזמנה אינה כלום; ואף על-פי-כן לענין מצוה יש להחמיר בסבירא הראשונה וכמו שכתבנו בבאר הגולה, ועל-כל-פנים מהני (כט) תנאי בזה. מיהו אם התחיל³² לכתב על הקלף סת"ם או שאר כתבי הקדושה³³, אפלו על הנזר, אסור לכתב אחר-כך עליו דברייהל לכלי עלמא, שזה עשה מצוה של גוף הקדושה³⁴, (ל) ואפלו תנאי לא מהני בזה³⁵: (כד) צר בה. פרוש, (לז) לפי שעה; וגם בסתמא, אפלו אם עשה כן פעמים הרבה אף שבכל פעם היה לפי שעה דרך צראי, לא נתקדש על-ידי זה; אבל אם צר בה בקביעות, או שצר בה אפלו פעם אחת אף שצר בה אדעתא דקביעותא, הנינו שהיה אז בדעתו (לז) למצר בה תמיד, אפלו לא אזמנה מעקרא גס"בן אסור, דהוי באזמנה וצר בה. ואם פרש על-מנת לפנותו³⁶, אפלו צר בה (לח) במה פעמים וגם אזמנה מעקרא, מטר, כל שלא עשה כ"ס לשם תפלין, וכנ"ל בסעיף קטן י: (כה) ולא אזמנה. מעולם לשם תפלין: (כו) שרי. יש אומרים דהנינו דהסודר לא נתקדש על-ידי שצר בה פעם אחת בלי הזמנה, אבל כל זמן שהתפלין שם אין מדרך הקבדו (לז) להניח יחד שם גם מעות, אלא (לה) קשרם בקשר בפני עצמו:

א (א) להשתין. המגן אברהם בסעיף קטן ט פתב, דמה שכתב המחבר להשתין, לרבותא נקט, דאפלו להשתין, אף על-פי שהוא חזיו של אדם, אסור לפגסו, וכל-שכן שלא לצד³⁷: (ב) בתפלין שבראשו. הוא הדין (ב) דבר צר נמי אסור מהאי טעמא, וקא דנקט בראשו, בא למעוטי אם אוהזן בידו: (ג) בידו. רוצה לומר (ג) בבגדו

הלכות תפלין סימן מג

דליקא למחש לניצוצות, אכל משתין מעמד (ד) פשיטא דאסור דלא עדיף מבית-הכפסא עראי. והוא הדין אם משתין מלשב או בעקר (ה) החוש דליקא ניצוצות, בבית-הכפסא עראי (ו) נמי שרי. ואין חלוק בין קבע לעראי לענין זה, אלא בבית-הכפסא קבוע מסתמא עושה צרכיו (א) מלשב ובית-הכפסא עראי מסתמא עושה מעמד הואיל ואינו נפנה (ד) לגדולים (ב"י בשם נ"י ומגדל-עוז): (ז) *ובבית-הכפסא עראי מתר להשתין בהם כשהם בראשו, ואכל אם אוחזין בידו אסור להשתין בהם מעמד אפלו אם תופס אותם בכגודו, (ח) מפני שצריך לשפשף בידו ניצוצות שברגליו, אלא (ט) חולצין ברחוק (י) ארבע אמות ונותנים (י) לחברו. *ומדברי הרמב"ם נראה שאסור להשתין (יא) כשהם בראשו, בין בבית-הכפסא קבוע בין בבית-הכפסא עראי, ויש לחוש (יב) לדבריו: ב *בית-הכפסא קבוע הינו שיש בו צואה והוא על-פני השדה (יג) בלא (י) תפירה: ג (יד) *בית-הכפסא עראי (י) הינו בגוף להשתין מים שאין אדם הולך בשבילם לבית-הכפסא, והפעם הזאת נעשה המקום הזה (טו) בית הכפסא תחלה: ד (טז) אם הם בחיקו ונגור חגורה (יז) או בכגודו בידו מתר, בין להשתין בין (יח) לפנות: ה ט אם רוצה לפנים (יח) לבית-הכפסא קבוע לעשות צרכיו, חולצין ברחוק ארבע אמות: הגה ויש אומרים אפלו בלא (ט) צרכיו (ב"י בשם רב האי), (יט) וטוב להחמיר: וגוללן ברצועות שלהן

ג תוספות שם ודבני יונה עם ותיא"ש שהלכות תפלין וסמ"ג וספר התרוקם ד שם במקרא ה פסוק ד מהלכות תפלין ו רש"י שם במקרא ד שם ברש"י ד ספר התרוקם ט שם במקרא י פן הוא במקרא עם אכל הבית יוסף כתב שהטור לפי גרסתו שלפניו והרמב"ם והר"ף ותיא"ש לא חלקו בין קבוצ לעראי

באר היטב

לכת"כ עראי ומש"ד הרבה להקשות צ"ש ולא דק, ועין ב"ח: (1) תפירה. אכל קשהוא בתפירה חולץ ומשתין לאלתר וא"צ להרחיק ד"א, מ"א ע"ש: (2) הינו. ר"ל הא דאמרין לעיל דמתר להשתין בו בתפלין שבראשו הינו במקום שאין רגילות לפנות שם: (3) לפנות. צ"ע דבס"א כתב אפלו תופס אותם בכגודו אסור. וי"ל דהכא מרי שקשורים בכגודו שאף אם ישפשף בידו לא יפלו התפלין, מ"א וע' ט"ז: (4) צרכיו. והא דנקט הטור והש"ע סעיף א אסור

(א) מושב. לכן כשהם בראשו אסור אפלו להשתין, גזירה שמא יעשה צרכיו: (ד) לגדולים. לכן בבתי"כ עראי מתר דלא גזרינן שמא יפנה בהם: (ה) ד"א. כ"כ הטור וקאי ארישא דהינו בבתי"כ קבוע דאסור להשתין כשהם בראשו אלא חולצין ברחוק ד"א, וממילא שמענין בבתי"כ עראי דאסור כשהם בידו אין מקנה רק שתתנם לחברו, אכל מ"מ א"צ להסיר מידו ברחוק ד"א, ט"ז מ"א. ובתשובת מטוה"י"ס ה"ב הבין שמש"ש הטור אלא חולצין ברחוק ד"א קאי נמי

באר הגולה

* ובבית-הכפסא עראי מתר להשתין בהם כשהם בראשו. פשוט דהוא הדין לענין תפלין (של) [נשל] וזוהו, וכן אימא להדיא בספר התרוקם, ודלא בתפירה נגדים. ונראה, שישיר התריכות מעל בידו שלא יבוא לשפשוף כס: * בית-הכפסא קבוע הינו שיש בו כו'. נראה לכאורה דאפלו אם עתה אין בו צואה כלל, כיון שהוא מקום שרגילין לפנות שם, גזרינן שמא יעשה צרכיו. ולא נקט המתברר לשון זה רק להורות לנו דאם יש צואה במקום הזה, תו חישבן שמא הוא יעשה צרכיו גם כן במקום הזה, ואפלו אם עד עתה לא היה זה המקום מיוחד לפנות. וכן נראה מה דפסקי התוס' "בלי תפירה". להורות דאם הוא בתפירה חשוב כמאן הליאת ומתר אם אותו המקום אינו מיוחד לפנות עד עתה. ועין במגן אברהם סעיף קטן ו מה שתמא על התוס', ולפי זה נראה הכל: * בית-הכפסא עראי וכו', בית-הכפסא תחלה. עין בפשנה פרנה דשם התפריינגדים. ואם הוא מקום הפסידים מפני מירגלים המצוי תמיד שם, לכאורה הפקוק היה דין בית-הכפסא קבוע יש לו, דלא גרע מעבט של מירגלים הפסידי' דדינו כצואה

וביד (2) מינו כנגד לבו, כמו שכתוב בסעיף ה: (ד) פשיטא דאסור. באוחזין בידו, שמא יקנה ניצוצות, והוא הדין כשהם בראשו דאסור, דחישבן שמא ילשב ויעשה בהם צרכיו [פמ"ג]: (ה) תחוח. או במקום (ד) מדרון: (ו) נמי שרי, ואין חלוק וכו'. ומכל מקום (ה) יש חלוק קצת, דבקבע דיש חשש שמא יעשה צרכיו, צריך שיהיה בכגודו ובגידו, כמו שכתבתי בסעיף קטן ג, ובצראי אפלו בידו לכו נמי מתר בזה, דליקא תשש ניצוצות: (ז) ובבית-הכפסא עראי וכו'. דלא גזרינן בה שמא יפנה בהם, ורק שיהיה שלא יפיה בהם: (ח) מפני שצריך וכו'. וחישיבן (1) שמא ישפשף ניצוצות שנופלין על רגליו ביד שאוחזו בה התפלין: (ט) חולצין ברחוק וכו'. עין מגן אברהם שכתב, דמה שכתב המחבר מתחלה "אסור להשתין בהם מעמד" מרי בין בצראי ובין בקבוע, וכמו שכתב בהג"ה, ומה שכתב "אלא חולצין ברחוק ד" אמות" מרי בקבוע, דאי בבית-הכפסא עראי, חולצין ומשתין לאלתר⁶⁷, וכן כתב הש"י: (י) לחברו. דהוא בעצמו אסור לאחוז בהן אז (1) אף דמרי בקבוע ומבאר לקמן בסעיף ה דאוחזו בכגודו ובגידו, כיון דמרי קשמישתין מעמד מתר להשתין בהן לדברי הכל, שכתבן בכיסן אין אסור בהפקחה, כמו שיתבאר בסיון מר: (יב) לדבריו. וילצת הצרך, כגון שיתבטל על-ידי זה מחפלה בצבור, יכול לסמוך ארעה ראשונה, אף שיהיה הרבה שלא יבוא לידי הפתחה, כן כתב החת"י אדם. ומכל מקום נוהגין לחלץ השל-ראש⁶⁸, וגם השל-ידי (ט) נכון להסיר הרצועות מפני-הידי שלא יבוא לשפשוף ניצוצות בהם⁶⁹: ב (יג) בלא תפירה. רוצה לומר, אז צריך לחלצן ברחוק ד' אמות, אכל אם היא בתפירה, הרי התפירה היא רשות לעצמו ובית-הכפסא קבוע, כמו שיתבאר בסיון פג⁷⁰, ומתר לפנים בתוכו בתפלין שעליו; ומכל מקום קדם שישתין צריך לחלצן לדברי הכל כמו בשאר בית-הכפסא קבוע, כן מסיק המגן אברהם. במה דברים אמורים, להשתין, אכל לעשות צרכיו, משמע מדברי הבית-יוסף דיש להחמיר לחלץ ברחוק ד' אמות במקום שרוצה לעשות צרכיו, (י) אפלו נפנה במקום שאינו בית-הכפסא קלל אלא בחצרו או על-פני השדה: ג (יד) בית-הכפסא עראי וכו'. פרוש, הא דאמרין לעיל דמתר להשתין בו בתפלין שבראשו הינו במקום שאין בו צואה, ונס היא מקום שאין רגילין לפנות שם⁷¹, ולכן לא גזרינן שמא יפנה בתפלין, (יא) ואפלו אם הוא מקום צנוע: (טו) בית-הכפסא תחלה. עין בפריימגדים דכביא לה דהיא לשאן לאו דוקא, דאפלי מחד מפנה זמנים להשתין מכל מקום עראי יחשב: ד (טז) אם הם בחיקו וכו'. והו ליכא למחש משום ניצוצות וגם משום שמא יפלו ממנו, ומתר בין בבית-הכפסא קבוע (יז) ובין בצראי: (יז) או בכגודו בידו. צריך עיון, דבסעיף א כתב "אפלו תופס אותם בכגודו אסור". ועין בט"ז ומגן אברהם שנתקו בזה מאד⁸². ובבאר הג"ה כתב דסעיף זה שהוא מבעל התרומות הוא שיטה אחרת החולק על הא דסעיף א, וסביא לה דבכגודו וידו תו לא חישבן לשפשף ניצוצות, וכן הכריח בספר מאמר-מרדכי. ובקשורין בכגודו (יג) לכלי עלמא מתר: ה (יח) לבית-הכפסא קבוע. (יז) נקט קבוע משום סיפא, לאשמעינן דאפלו בקבוע מכניס התפלין עמו משום שמירה, אכל אין-כדי-נמי דאפלו באינו קבוע קלל צריך לחלץ ברחוק ד' אמות במקום שרוצה לפנות, וקדלעיל בסוף סעיף קטן יג. וכן מה דנקט לעשות צרכיו, גם-כן משום רביתא וסיפא, אכל באמת הוא הדין להשתין צריך לחלץ ברחוק ד' אמות וקדלעיל בסעיף א: (יט) וטוב להחמיר. המגן אברהם מסיק דמדינא אסור לפנים לבית-הכפסא בתפלין⁹¹, דלא גרע ממרחץ¹⁰¹; לקמן בסיון מה סעיף ב. ועין בפריימגדים ובמאמר-מרדכי שכתבו דמדברי הרא"ש לא משמע הכי¹¹¹, גם

שער הציזין

(2) עלת-תמיד ואלהי רבה: (7) רמב"ם ובית-יוסף: (8) פריימגדים: (1) בית-יוסף: (1) פריימגדים: (2) מסתימת לשון הרמב"ם, וכן משמע בשלחן ארוך של בר"י. אכן מצאתי בסוף הסימן בפריימגדים שמצדד להסיר בשם האלהי רבה: (3) מישועות-יעקב: (4) הגר"י: (5) הגר"י: (6) הגר"י: (7) מגן אברהם: (7) מאמר-מרדכי:

